

КРАВЧИК Юрій Васильович

кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри менеджменту та адміністрування,
Хмельницький національний університет
<https://orcid.org/0000-0002-2780-5605>
yrii.kravchuk@khmnu.edu.ua

КАТКОВА Тетяна Іванівна

старший викладач кафедри маркетингу,
Хмельницький національний університет
<https://orcid.org/0000-0001-5209-3139>
t.katkova@khmnu.edu.ua

УПРАВЛІНСЬКО-ТЕХНОЛОГІЧНІ РІШЕННЯ В СФЕРІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

У публікації досліджуються питання сталого й стабільного функціонування та розвитку підприємств. Наголошується на тому, що в умовах кризи та високого рівня соціально-економічної нестабільності якнайкращим методом забезпечення сталого тривалого функціонування й розвитку суб'єкта господарювання стає менеджмент його економічної безпеки. Саме тому метою дослідження визначено узагальнення існуючих та напрацювання нових методико-прикладних рішень щодо управління й застосування технологій гарантування економічної безпеки підприємства. Аргументовано на тому, що економічну безпеку суб'єкта бізнесу слід розглядати як такий стан, за якого одночасно гарантуються: належна фінансово-економічна стійкість господарювання, високий рівень фінансово-господарської ефективності функціонування і розвитку, забезпеченість підприємства необхідними ресурсами й активами, його захищеність від існуючих та потенційних викликів, ризиків і загроз. Визначено напрями, заходи та структурні компоненти механізму забезпечення економічної безпеки підприємств і організацій. Розроблено механізм управління економічною безпекою підприємства. Окреслено методико-прикладні положення формування системи управління економічною безпекою підприємства, в якій вагоме місце відводиться індикаторам аналізування стану економічної безпеки підприємства. Визначено заходи, реалізація яких дозволяє на стабільній основі підтримувати високий рівень економічної життєздатності суб'єкта господарювання. Наукова новизна результатів дослідження полягає в напрацюванні нових управлінських підходів зі зміцнення економічної безпеки підприємств і організацій. Прикладна значимість результатів публікації полягає в уможливленні здійснення заходів, спрямованих на виведення підприємства на траєкторію сталого і безпечного функціонування й розвитку.

Ключові слова: сучасні технології управління, економічна безпека, управління безпекою, виклики, ризики, загрози, технологія забезпечення безпеки, індикатори, стійкість.

KRAVCHYK Yurii, KATKOVA Tetiana

Khmelnytskyi National University

MANAGEMENT AND TECHNOLOGICAL SOLUTIONS IN THE FIELD OF ENSURING THE ECONOMIC SECURITY OF AN ENTERPRISE

The publication examines the issues of sustainable and stable functioning and development of enterprises. It is emphasized that in conditions of crisis and high level of socio-economic instability, the best method of ensuring the sustainable long-term functioning and development of a business entity is the management of its economic security. That is why the purpose of the study is to generalize existing and develop new methodological and applied solutions for the management and application of technologies for ensuring the economic security of an enterprise. It is argued that the economic security of a business entity should be considered as a state in which the following are simultaneously guaranteed: proper financial and economic sustainability of management, high level of financial and economic efficiency of functioning and development, provision of the enterprise with the necessary resources and assets, protection from existing and potential challenges, risks and threats. The directions, measures and structural divisions of the mechanism for ensuring the economic security of the enterprise have been determined. The mechanism for managing the economic security of the enterprise has been developed. The methodological and applied provisions for the formation of the system for managing the economic security of the enterprise have been outlined, in which a significant place is given to indicators for analyzing the state of the economic security of the enterprise. Measures have been identified, the implementation of which allows maintaining a high level of economic security of a business entity on a stable basis. The scientific novelty of the research results lies in the development of new management approaches to strengthening the economic security of enterprises and organizations. The applied significance of the results lies in the possibility of implementing measures aimed at bringing the enterprise onto the trajectory of sustainable and safe functioning and development.

Keywords: modern management technologies, economic security, security management, challenges, risks, threats, security assurance technology, indicators, resilience.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ

ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК ІЗ ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ ЧИ ПРАКТИЧНИМИ ЗАВДАННЯМИ

Економічна безпека підприємства – одна з найбільш комплексних категорій в економіці та управлінні бізнесом. З одного боку, це в рази посилює її актуальність; з іншого боку, – істотно ускладнює формування методико-прикладних засад управління та гарантування стійкості, життєздатності, захищеності від ризиків і загроз, відтак, економічної безпеки суб'єкта господарювання.

Проблематика подальшого розвитку теоретико-методичних та прикладних засада забезпечення економічної безпеки підприємств і організацій України зросла в рази й у підсумку повномасштабної війни і загострення політико-економічної та соціальної ситуації на внутрішньому ринку країни. Перед вітчизняними підприємствами (попри традиційні виклики і загрози їх господарювання) постав цілий спектр нових проблем, які створюють часто непереборні труднощі їх функціонування та розвитку, включно з гарантуванням виживання і фінансово-економічної стійкості.

Все зі зазначеного актуалізує завдання напрацювання дієвих і ефективних інструментів стратегічного та тактичного планування формування й реалізації механізмів, інструментів та засобів гарантування економічної безпеки вітчизняних підприємств. При тому, не менш вагомими і актуальними стають питання запровадження в таких цілях якісних і дієвих організаційно-економічних механізмів гарантування і забезпечення економічної безпеки виробничо-господарських процесів суб'єктів реального сектора та базових видів і стратегічних галузей національної економіки України.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Різноманітні аспекти теорії та практики функціонування й розвитку суб'єктів господарювання за ситуації різного рівня складності і керованості стали активним предметом досліджень у публікаціях Ц. Бая, А. Кухарук [1], О. Виноградова, О. Куценко [2,с.97-101], Г. Жалдак, А. Мамаджанов [3,с.52–59], Р. Уразалієв [12,с.153-158] та ін. дослідників.

Своєю чергою, про аспекти управління та забезпечення економічної безпеки фінансово-господарських процесів підприємств і організацій йдеться у публікаціях таких науковців, як В. Смесова, І. Іщенко [8,с.76-82], Р. Лупак, Б. Мізюк, В. Зайченко [12,с.70-88] та ін.

Суто прикладні рішення, які стосуються управління та забезпечення економічної безпеки підприємств і організацій, у т. ч. в критично складних реаліях кризи, обумовленої повномасштабною війною, а також аналізування і дослідження функціонально-структурних компонент економічної безпеки суб'єктів бізнесу, сфокусовані у публікаціях таких дослідників, як Р. Лупак [4,с.88-92], О. Малій [5,с.71-74], Н. Рибалко [6,с.27-29], І. Рудченко [7,с.16-19], В. Фоміних, Д. Безпалова, А. Довгопола [9,с.61-64], Л. Чех, О. Корогодова [10], Н. Руцишин [11,с.12-18], Т. Васильців [13], Р. Лупак, М. Куницька-Іляш, Я. Березівський [13,с.70-88] та ін.

ВИДІЛЕННЯ НЕВИРІШЕНИХ РАНІШЕ ЧАСТИН ЗАГАЛЬНОЇ ПРОБЛЕМИ, КОТРИМ ПРИСВЯЧУЄТЬСЯ СТАТТЯ

Разом зі тим, нинішня ситуація не стандартна. В середовищі глибокої кризи економічні агенти мають застосовувати все нові й нові інструменти і засоби забезпечення їх економічної безпеки. Це актуалізує і проблему і завдання напрацювання нових рішень, які стосуються управління економічною безпекою суб'єктів господарювання.

ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ

Метою статті є узагальнення існуючих та напрацювання нових методико-прикладних рішень щодо управління та застосування технологій гарантування економічної безпеки підприємства.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

Беззаперечно, що гарантування економічної безпеки суб'єкта господарювання вважається прямою умовою до його стабільного функціонування й розвитку. Навіть найбільш фінансово й економічно стійке підприємство може раптово зазнати погіршення власного фінансово-економічного становища в разі реалізації того, чи іншого виклику, впливу загрози чи неочікуваних дій конкурентів / партнерів по бізнесу. Й саме політика в сфері економічної безпеки дозволяє на постійних засадах здійснювати моніторинг, виявлення й забезпечувати недопущення реалізації загроз, які можуть дестабілізувати стійкість підприємства.

З іншого боку, сама економічна безпека підприємства – складна комплексна система, яка складається з функціонально-структурних зон / секторів, до яких головню відносять фінансово-економічну, інтелектуально-кадрову, техніко-технологічну, інформаційну, силову, правову, екологічну та інші. Відтак, під час побудова якісної системи гарантування економічної безпеки бізнесу слід провадити постійний моніторинг і реалізувати заходи за цими складовими. Засади механізму забезпечення економічної безпеки підприємства, розроблені з дотриманням принципів у цій сфері та які пропонується реалізувати керівництву вітчизняних підприємств, представлено на рис. 1.

Відповідно, можна сформулювати визначення суті поняття механізму планування економічної безпеки підприємства як процесу формування та ухвалення рішень у середньостроковій перспективі в залежності від стану як самої системи забезпечення економічної безпеки підприємства, так і її зовнішнього середовища.

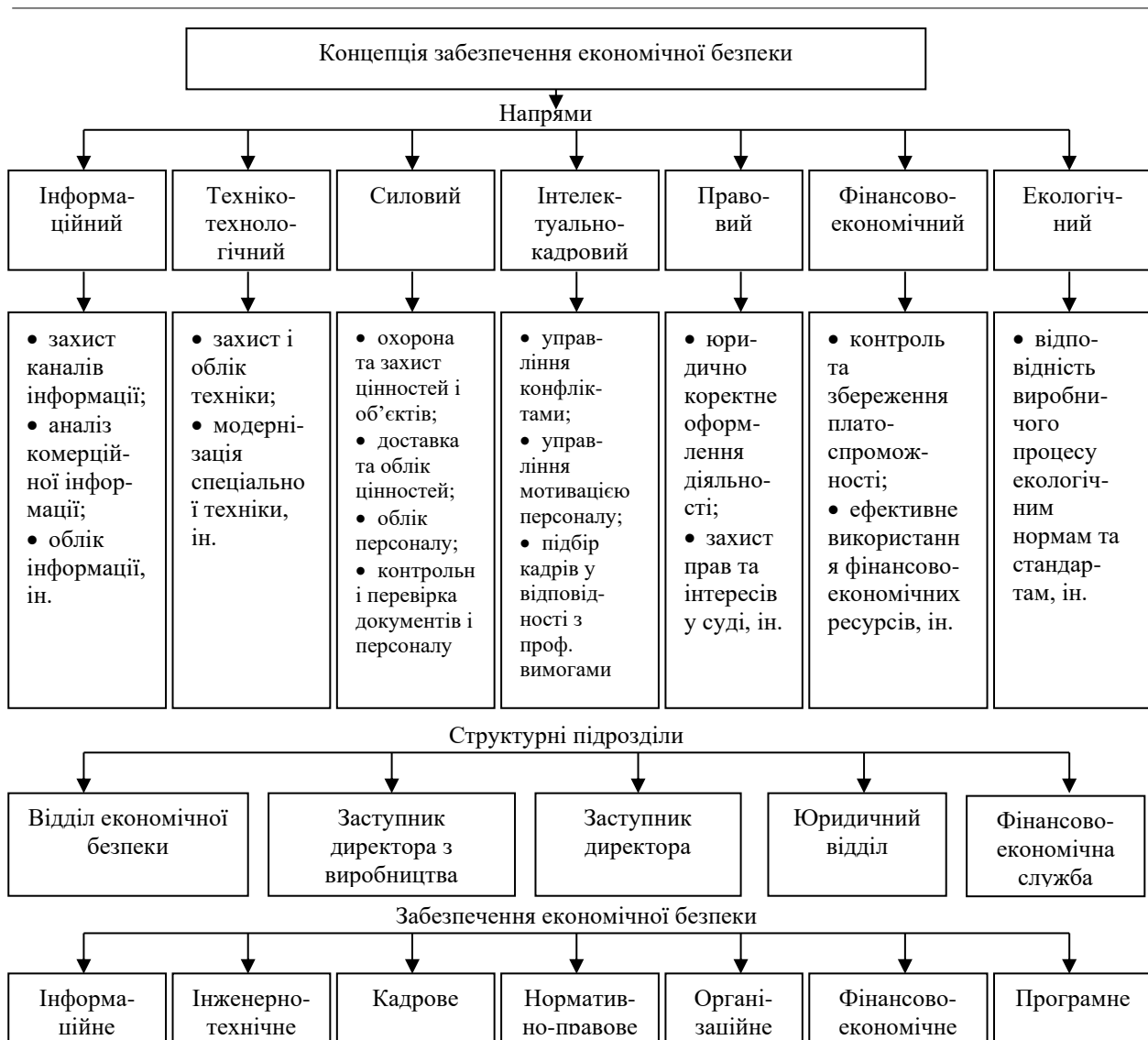

Рис. 1. Напрями, заходи та структурні підрозділи механізму забезпечення економічної безпеки підприємства

Обрання сукупності критеріїв та індикаторів, які б адекватно відображали існуючий стан рівня економічної безпеки підприємства в конкретний момент часу, є вагомим завданням удосконалення методики аналізу, оцінки та управління економічною безпекою підприємства, оскільки дозволяє вимірювати і прогнозувати її стан на сьогодні та у часовому просторі. Вказане є також можливим напрямом удосконалення методики оцінки рівня економічної безпеки суб'єкта господарювання.

Крім того, вважаємо, що керівництву вітчизняних суб'єктів господарювання потрібно систематично здійснювати оцінку загального рівня економічної безпеки підприємства, значень окремих функціональних складових та часткових показників, а також прогнозувати та планувати їх зміни у плановому періоді. Для цього можна використовувати удосконалену методику, застосування якої дозволяє проводити оцінку інтегрального показника рівня економічної безпеки підприємства.

Система критеріїв та індикаторів рівня економічної безпеки підприємства повинна формуватися за всіма функціональними складовими безпеки. Крім того, враховуючи, що економічна безпека підприємства повинна враховувати як існуючі показники, так і базуватись на минулих результатах роботи підприємства, а також враховувати можливість розвитку його економічного потенціалу в майбутньому, система критеріїв економічної безпеки суб'єкта господарювання має складатись з показників за такими трьома групами, як: економічна незалежність підприємства; ефективність його функціонування та здатність до подальшого розвитку.

Аналіз підходів до розробки системи критичних показників економічної безпеки, представлених у економічній літературі, дозволяє обрати групу індикаторів економічної безпеки підприємства, наведену нижче. Так у межах складової «економічна незалежність» доцільно виокремити наступні індикатори: фондо- та матеріалоозброєність (> середніх значень цих показників у галузі); коефіцієнт зносу матеріально-технічної бази (< 50 %); відношення дебіторської заборгованості до кредиторської (≥ 1); рівень злочинності по відношенню до підприємства (відсутність жодного такого прояву).

До індикаторів економічної безпеки підприємства у межах складової «здатність до розвитку», варто віднести: операційні витрати на 1 гривню реалізованої продукції (< 1); продуктивність праці, фондівдачу, коефіцієнт оборотності оборотних активів ($>$ середніх значень цих показників у галузі); рівень матеріальних та енергозатрат ($<$ середніх значень цих показників у галузі).

До індикаторів економічної безпеки підприємства у межах складової «ефективність функціонування» доречно включити: темпи приросту обсягів реалізації (скориговані на інфляцію) ($>100\%$); суму інвестицій в основний капітал до обсягів доходу підприємства ($>25\%$); витрати на інноваційний розвиток до обсягів доходу, частку нових видів продукції (послуг) ($>5\%$).

Негативним у контексті зміцнення економічної безпеки підприємства слід також вважати відсутність витрат на розробку та впровадження інновацій. Потрібно зазначити, що одними із завдань, покладених на відділ економічної безпеки підприємства (чи конкретного виконавця цих функцій), мали б стати впровадження продуктивних інвестицій та інновацій, направлених на зниження рівня витратомісткості виробничо-господарського процесу та підвищення рівня конкурентоспроможності підприємства.

Вітчизняним суб'єктам господарювання доречно використовувати такий методичний інструментарій у практичній діяльності. Разом з тим перелік показників-індикаторів можна розширити, включивши додаткові показники за іншими функціональними складовими підприємства. Крім того, фахівцям відділу економічної безпеки підприємства необхідно також сформулювати базу даних показників основних конкурентів, що розширить функціональність роботи з моніторингу та аналізу індикаторів і критеріїв економічної безпеки суб'єкта господарювання.

Важливою функцією керівництва підприємства (відділу економічної безпеки) в межах реалізації стратегії та механізмів забезпечення економічної безпеки підприємства є організація системи діагностики і моніторингу цієї роботи. Під нею слід розуміти систематичну соціально-економічну оцінку рівня розвитку підприємства з точки зору його економічної безпеки і рівня загроз його інтересам як наслідку неналежного рівня економічної безпеки. Діагностика економічної безпеки підприємства повинна дати відповідь на питання: чи знаходиться та за якими функціональними складовими підприємства знаходиться у небезпеці, яким є рівень входження у цю небезпечну зону, за якими індикаторами у найбільшій мірі діють загрози інтересам підприємства з точки зору неналежного рівня його економічної безпеки.

Діагностика економічної безпеки підприємства здійснюється в ході моніторингу внутрішніх і зовнішніх загроз інтересам суб'єкта підприємницької діяльності. Саме в процесі моніторингу виявляються зміни, які відбуваються у рівні економічної безпеки підприємства, які найбільш сильно впливають на його інтереси, причини та чинники, які визначають ці загрози.

Процес формування механізму забезпечення економічної безпеки підприємства повинен передбачати врахування усіх реальних умов його функціонування, а сам механізм повинен мати чітко визначені елементи і систему їх взаємодії. Без нього на підприємстві будуть відсутні можливості ухвалення правильних, адекватних рішень на зміну умов зовнішнього та внутрішнього середовища.

Технології в цій сфері передбачають здійснення структуризації знань про стратегічну ситуацію та синтез її когнітивних моделей, що доцільно здійснювати за наступною схемою: виявлення загальних матеріальних, фінансових, інформаційних та нематеріальних потоків, які визначають процеси розвитку стратегічної ситуації, яка склалася у взаємодії підприємства із зовнішнім середовищем. Матеріальні та нематеріальні потоки характеризують зміст процесів та явищ, які мають місце при розвитку підприємства.

Для уможливлення здійснення та організаційного забезпечення систематичного моніторингу економічної безпеки підприємства необхідно: визначити та чітко зафіксувати у відповідних внутрішніх документах функції та обов'язки відповідних відділів (працівників), які здійснюватимуть моніторинг; створити механізм забезпечення взаємодії працівників підприємства з іншими структурними підрозділами у процесі моніторингу; розробити механізм узагальнення результатів моніторингу; визнати діагностику та моніторинг економічної безпеки підприємства важливим елементом його життєдіяльності; визначити відповідальних за моніторингом та формування порядку і методики цієї роботи; встановити види діяльності та економічні документи (звітність), в процесі розробки яких повинні здійснюватись обов'язкові процедури, які забезпечують моніторинг та заходи протидії загрозам економічної безпеки підприємства (наприклад, розробка стратегій та прогнозів, кошторисів, планів).

Підтримка здатності суб'єкта господарювання стійко функціонувати в умовах кризи, обумовленої війною та наслідками фінансово-економічних криз, прямо залежить від рівня його економічної безпеки, необхідного рівня дисципліни й організованості в діях в цьому напрямі, а також наявності зовнішніх і внутрішніх економічних загроз та рівня їх деструктивного впливу.

Більше того, в сучасних умовах нарощування деструктивного впливу як зовнішніх, так і внутрішніх загроз виникає гостра потреба сформувати (створити) єдиний орган забезпечення економічної безпеки підприємства. Однак, важливо акцентувати увагу на тому, що мова йде не про створення нової структури, яка була б відірвана від економічних реалій і займалася б тільки моніторингом, що в кінцевому підсумку привело б до необгрунтованого роздування штатів, а саме об'єднання в єдину систему, з єдиною ідеологією функціонування, єдиними завданнями і під єдиним керівництвом самостійних відділів і служб підприємства. Основу створюваного органу (можлива назва – єдина система економічної безпеки підприємства) можуть і

повинні скласти:

- основний аналітичний центр;
- відділ збору і перерахування платежів і розрахунків;
- відділ із запобігання і локалізації зовнішніх і внутрішніх суб'єктивних і об'єктивних загроз системи економічної безпеки підприємства в секторі фондового ринку;
- відділ (агентство) з реструктуризації фінансових заборгованостей (локалізації загроз в сфері дебіторської і кредиторської заборгованостей);
- відділ у справах банкрутства (запобігання недружнім злиттям і поглинанням, локалізації загроз).

Єдина служба економічної безпеки є контролюючим органом діяльності господарюючого суб'єкта, що забезпечує безпеку його фінансово-господарської діяльності, а також контроль правочинності рішень, прийнятих органами управління господарюючих суб'єктів.

У той же час, на сьогоднішній день важливою метою (для засновників і власників підприємства) створення більшості підприємств є збільшення їх ринкової вартості. Таким чином, інвестиційна програма забезпечення економічної безпеки підприємства також повинна передбачати у якості непрямого ефекту збільшення його ринкової вартості. Для цього можна запропонувати вартісний підхід до обґрунтування рішення про вкладення інвестицій в забезпечення економічної безпеки господарюючого суб'єкта. При співставленні вартості господарюючого суб'єкта, оцінюваної на підставі існуючих підходів, з вартістю інвестиційних витрат, що розраховуються з використанням ринкових інструментів, позитивне рішення про інвестування ухвалюється лише за умови, якщо мінімальне зі співвідношень вартостей перевищує задане значення ефективності інвестиційної стратегії.

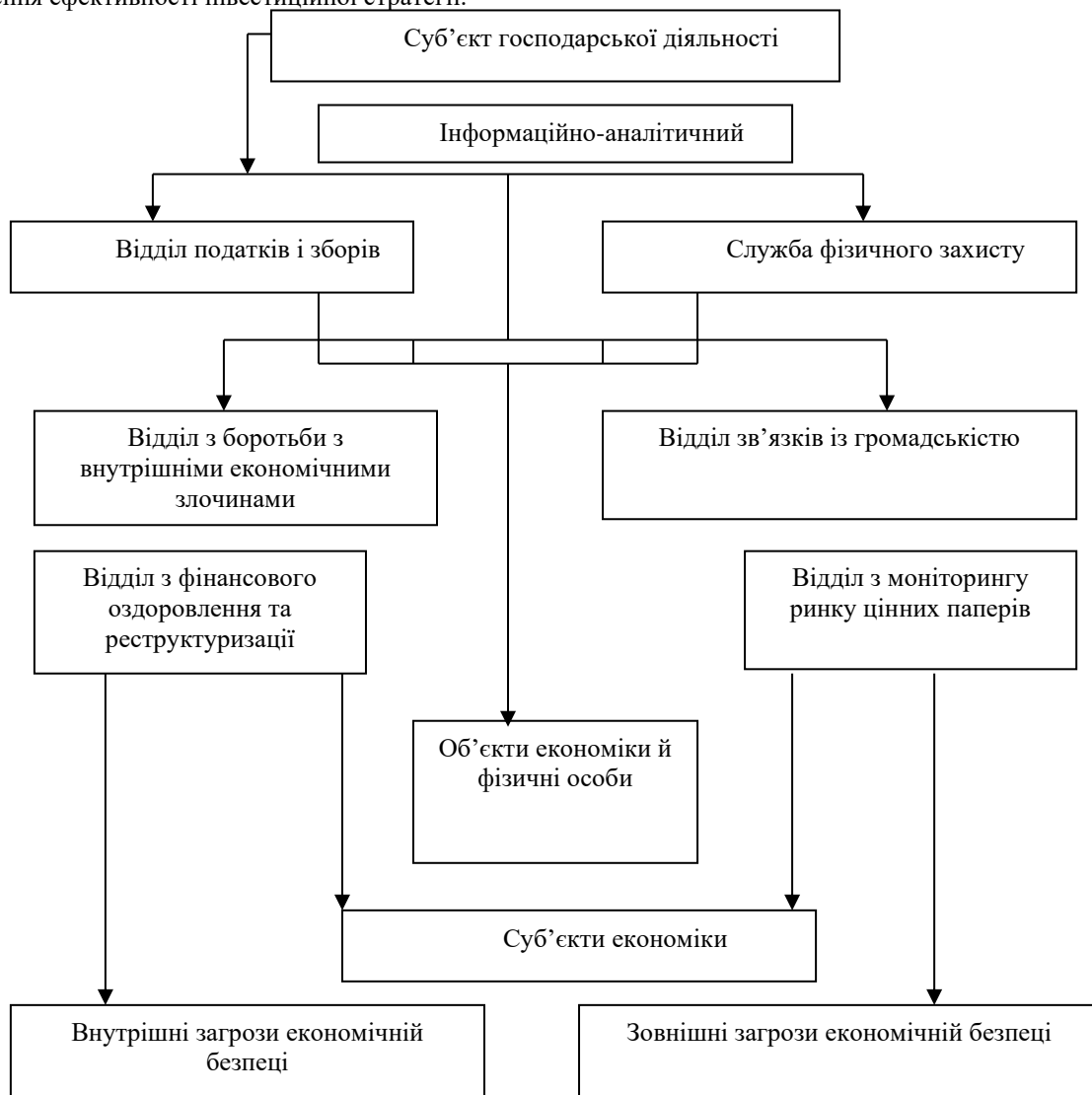

Рис. 2. Механізм управління економічною безпекою підприємства

Зауважимо, що цей метод ґрунтується на припущенні, що, з одного боку, інвестиції в систему економічної безпеки приводять до її поліпшення й, отже, збільшують її вартість. З іншого боку, у результаті вдосконалення системи економічної безпеки знижується розмір реального збитку, що приводить до

підвищення ефективності функціонування підприємства. Співвідношення приростів вартостей дає можливість вибору **найкращого інвестиційного рішення**. Проте критичний аналіз даного методу дозволяє зробити висновок про те, що існує проблема вибору найкращого інвестиційного рішення на основі вартісного підходу.

ВИСНОВКИ З ДАНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ І ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК У ДАНОМУ НАПРЯМІ

Досягнення належного рівня економічної безпеки кожного без виключення суб'єкта бізнесу є ключовою умовою для його успішного функціонування та розвитку. Навіть найбільш успішні компанії та корпорації можуть зазнати фінансових проблем та економічних труднощів через реалізацію різних загроз або дій конкурентів. На противагу, ефективна політика з економічної безпеки дозволяє постійно відстежувати й уникати загроз, які можуть поставити існування підприємства під загрозу.

При тому, постійне гарантування економічної безпеки підприємства – це складний, щоденний, рутинний процес вибудування й підтримки у стані дієвості системи, яка складається з різних секторів, таких як фінансово-економічний, кадровий, технічний, інформаційний, правовий, екологічний тощо. Для побудови ефективної системи гарантування економічної безпеки бізнесу необхідно постійно відстежувати ці зони і вживати відповідні заходи.

Якщо йдеться про суб'єктів реального сектора національної економіки України, то і стратегія і політика в царині менеджменту екосистеми включає в собі оновлення технічного обладнання виробничих комплексів підприємств, збільшення конкурентоспроможності продукту, поліпшення фінансового, ресурсного та інвестиційного забезпечення, покращення умов виробництва та переробки продукції, підвищення ефективності у всіх секторах, як от – виробництво, транспортування і логістика, зберігання, переробка та продаж, зростання вартості, покращення якості та розширення асортименту товарів, робіт, послуг. Іншими словами, необхідно використовувати стратегічні економічні й маркетингові інструменти для оновлення систем управління для планування, переробки та збуту продукції, створення структур для інтеграції учасників виробництва і продажу, розвитку інфраструктури, маркетингової підтримки просування продуктів на ринки, а також розширення співпраці між виробниками та елементами посередницького сектора.

Стабільна політика зі забезпечення економічної безпеки підприємства також включає в себе систему роботи з своєчасного виявлення й нівелювання внутрішніх та зовнішніх загроз, моніторингу ключових параметрів безпеки, планування заходів у кожному підрозділі підприємства, підвищення функціональних складових безпеки (особливо фінансової, інтелектуально-кадрової, техніко-технологічної і логістично-збутової), стратегічного планування і впровадження якісних тактичних рішень для стабілізації виробництва та продажу продукції на внутрішньому і зовнішньому ринках.

Подальші наукові дослідження у цьому напрямі стосуються удосконалення методики аналізування якості управлінських рішень в сфері забезпечення економічної безпеки підприємств і організацій.

Література

1. Алієва-Барановська В. М. Глобальний бізнес : Навч. посібник. К. : Центр учбової літератури, 2013. 560 с.
2. Васильців Т. Г., Лупак Р. Л., Волошин В. І. Стратегічні імперативи державної політики протидії гібридним загрозам і забезпечення економічної безпеки України. Економіка України. 2021. Вип. 2. С. 32-51.
3. Возний Н. Р., Левко М. М., Черниш Р. Е. Проблеми та перспективи регулювання світової торгівлі товарами в Україні. Науковий вісник НЛТУ. 2012. Вип. 22.7. С. 151–159.
4. Гриненко О. М., Пічугіна Т. С. Маркетингова стратегія зовнішньоекономічної діяльності підприємства. Актуальні проблеми управління та фінансово-господарської діяльності підприємства. 2013. № 24 (997). С. 23–28.
5. Дайновський Ю. А., Семак Б. Б., Вовчанська О. М. [Стратегічне значення комунікацій як складової маркетингового потенціалу підприємства](#). Підприємництво і торгівля. 2018. № 22. С. 69-74.
6. Ковтун Е. О., Бондар І. О., Гуменюк А. А. Особливості розробки маркетингової стратегії для здійснення оптимізації зовнішньоекономічної діяльності підприємства. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство. 2016. Вип. 6(1). С. 169–171.
7. Красовська О. Ю. Маркетингові інструменти в діяльності підприємства. Причорноморські економічні студії. 2018. Вип. 29. С. 104–108.
8. Кривешко О. В., Замроз М. В., Кундицька Г. С. Сучасна концепція маркетингу на вітчизняних підприємствах. Ефективна економіка. 2021. № 6. URL : http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/6_2021/89.pdf.
9. Шинкаренко Р. В. Сутність та особливості форм виходу підприємств на зовнішні ринки. Східна Європа: Економіка, бізнес та управління. 2018. Вип. 1 (12). С.19–24.
10. Уразалієв Р. М., Васильців Т. Г. Узагальнення концептуальних основ економічної безпеки підприємства. Науковий вісник НЛТУ України. 2011. Вип. 21 (2). С. 153-158.

11. Vasylytsiv T. The Economic Security of Ukraine Business: Strategy and Mechanisms for Strengthening. 2008. Lviv: Aral.

12. Lupak R., Mizyuk B., Zaychenko V., Kunytska-Iliash M., Vasylytsiv T. Migration processes and socio-economic development: interactions and regulatory policy. *Agricultural and Resource Economics: International Scientific E-Journal*. 2022. Vol. 8 № 1. P. 70-88.

13. ЛЮБОХИНЕЦЬ, Л., КАТКОВА, Т., & КРАВЧИК, Ю. (2022). АНАЛІЗ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНИХ ПЕРЕДУМОВ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПРОМИСЛОВОГО ПІДПРИЄМСТВА. *Herald of Khmelnytskyi National University. Economic Sciences*, 304(2(1)), 167-173. [https://doi.org/10.31891/2307-5740-2022-304-2\(1\)-23](https://doi.org/10.31891/2307-5740-2022-304-2(1)-23)

References

1. Alieva-Baranovska, V. M. (2013). *Global business*. K. 560 p.
2. Vasylytsiv, T. G., Lupak, R. L., Voloshyn, V. I. (2021). Strategic imperatives of the state policy of countering hybrid threats and ensuring the economic security of Ukraine. *Economy of Ukraine*. Iss. 2. pp. 32-51.
3. Voznyi, N. R., Levko, M. M., Chernysh, R. E. (2012). Problems and perspectives of world economy regulation by goods in Ukraine. *Scientific Bulletin NLTU*. Iss. 22.7. pp. 151-159.
4. Grinenko, O. M., Pichugina, T. S. (2013). Marketing strategy of the enterprise's foreign economic activity. *Actual problems of management and financial and economic activity of the enterprise*. no. 24 (997). pp. 23-28.
5. Daynovskiy, Yu. A., Semak, B. B., Vovchanska, O. M. (2018). Strategic importance of communications as a component of the marketing potential of the enterprise. *Entrepreneurship and trade*. no. 22. pp. 69-74.
6. Kovtun, E. O., Bondar, I. O., Humenyuk, A. A. (2016). Peculiarities of development of a marketing strategy for optimization of foreign economic activities of the enterprise. *Scientific Bulletin of the Uzhhorod National University. Series: International economic relations and the world economy*. Iss. 6 (1). pp. 169-171.
7. Krasovska, O. Yu. (2018). Marketing tools in the Enterprise. *Prychornomorski ekonomichni studii*, no. 29. pp. 104-108.
8. Kryveshko, O. V., Zamroz, M. V., Kundyska, H. S. (2021). Modern concept of marketing at domestic enterprises. *Efficient economy*. no. 6. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/6_2021/89.pdf.
9. Shynkarenko, R. V. (2018). The essence and features of forms of access of enterprises to foreign markets. *Eastern Europe: Economics, Business and Management*. no. 1 (12). pp. 19-24.
10. Urazaliyev, R. M., Vasylytsiv, T. G. (2011). Generalization of the conceptual foundations of economic security of the enterprise. *Scientific bulletin of NLTU of Ukraine*. Issue 21 (2). pp. 153-158.
11. Vasylytsiv, T. (2008). *The Economic Security of Ukraine Business: Strategy and Mechanisms for Strengthening*. Lviv: Aral.
12. Lupak, R., Mizyuk, B., Zaychenko, V., Kunytska-Iliash, M., Vasylytsiv, T. (2022). Migration processes and socio-economic development: interactions and regulatory policy. *Agricultural and Resource Economics: International Scientific E-Journal*. Vol. 8. no. 1. pp. 70-88.
13. LIUBOKHYNETS, L., KATKOVA, T., & KRAVCHYK, Y. (2022). ANALYSIS OF FINANCIAL AND ECONOMIC PREREQUISITES FOR ENSURING ECONOMIC SECURITY OF INDUSTRIAL ENTERPRISE. *Herald of Khmelnytskyi National University. Economic Sciences*, 304(2(1)), 167-173. [https://doi.org/10.31891/2307-5740-2022-304-2\(1\)-23](https://doi.org/10.31891/2307-5740-2022-304-2(1)-23)